

изводством необходимо повысить эффективность использования средств федерального бюджета, внебюджетных средств и иных инвестиционных ресурсов, направляемых на развитие сферы науки и технологий, путем совершенствования управления информационными потоками, сопряженными с материальными, финансовыми, кадровыми потоками.

Совершенствование существующей информационной системы вуза как инструмента управления НИИТД возможно осуществить через ее трансформацию в логистическую информационную систему. При этом необходимо учитывать следующие аспекты, обусловленные спецификой вуза: однозначность понятий и представлений; ясность в отношении вида информации; качественная передача информации путем использования технических средств; выявление наиболее существенного в информационном обмене; выполнение распоряжений по сохранению коммерческой тайны; обеспечение достоверности.

Принимая во внимание, что процесс создания новых изделий как в вузах, так и в промышленности имеет общее, а именно, является составляющей логистической цепи движения ресурсов, определим ряд специфических особенностей потоков для научных и научно-технических подразделений образовательного учреждения.

Прежде всего, поток ресурсов при разработке новых изделий является комплексным и содержит:

- поток материальных ресурсов (обеспечение работ средствами, кадрами, оборудованием, инструментом, материалами и комплектующими);
- поток интеллектуальных ресурсов (квалификация кадров, разработки в виде конструкторской и технологической документации, макетных и опытных образцов, программ, методик и результатов испытаний и исследований с соответствующей технической документацией).

Если материальная составляющая потока детерминирована и подлежит учету, то интеллектуальная часть подлежит учету условно и в основном определяется возможностями кадрового состава и квалификацией менеджмента научных и других подразделений вуза, ответственного за выполнение работ.

В качестве составляющих “входного” материального потока для проведения разработок в вузах следует рассматривать материалы и компоненты, которые закупаются для исследовательских и опытно-конструкторских работ, а также необходимые инструменты, оснастку и оборудование для их переработки. Сюда же относится и оборудование для проведения разработок, которое отвлекается от производственного процесса, арендуется или приобретается. Во всех перечисленных случаях, используются финансовые потоки, содержащие денежные средства из разных источников (бюджетные, предприятий, фирм и т.д.).

Ситуация с созданием образцов новых изделий в вузах существенно иная, поскольку материальное обеспечение процесса (поток материальных ресурсов) в надлежащих объемах еще не является гарантией усиленного выполнения задач. Особенностью этих работ является крайне высокое, по сравнению с другими логистическими системами производства, влияние субъективных факторов на конечный результат, в частности, состав потока интеллектуальных ресурсов.

Таким образом, умелое управление потоками интеллектуальных ресурсов может оказывать влияние на снижение издержек производства, в основном, определяющих рентабельность и конкурентоспособность предприятий, следовательно, совершенствование информационной системы результатов научной и научно-технической деятельности вузов представляется актуальной современной задачей.

Литература

1. Программа антикризисных мер Правительства Российской Федерации на 2009 г. // premier.gov.ru
2. Статистический анализ инновационного потенциала Российской Федерации / Н.Я. Бамбаева, М.Я. Уринсон // Вопросы статистики. – 2008. – № 7. – С. 17.
3. Состояние и динамика основных показателей сферы исследований и разработок / Е.И. Ларионова, М.А. Мотова, Т.И. Чинаева // Вопросы статистики. – 2009. – № 4. – С. 44–59.
4. Юревич А.В. Нужны ли России ученые? / А.В. Юревич, И.П. Цапенко. – М.: Эдиториал УРСС, 2000. – 200 с.
5. Каширина Т.В. Некоторые аспекты интеграции науки и образования: нормативно-правовое обеспечение / Т.В. Каширина // Интеграция науки и образования: нормативно-правовое обеспечение: материалы Междунар. науч.-практ. конф. – М.: МИЭМП, 2005. – С. 132–136.

УДК 338.262

О. А. ЗІНЧЕНКО
Криворізький технічний університет

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто теоретико-методичні підходи до удосконалення оцінки якості фінансового результату, а також фінансово-економічного розвитку підприємства, в основу яких покладено золоте правило фінансування та золоте правило економіки.

In the article the theoretical-methodical going is considered near the improvement of estimation of quality of financial result, and also financially-ekonomichnogo development, enterprises the gold rule of financing and gold rule of economy is fixed in basis of which.

Вступ. В умовах економічного розвитку України, що ускладнені явищами світової кризи вкрай важливо спрямувати зусилля керівників підприємств на досягнення найкращих фінансових результатів та знаходження оптимального варіанту фінансово – економічного розвитку підприємств. При утворенні підприємства його власники (власник) визначають його місію, мету та завдання. При цьому ринкові умови господарювання вимагають, щоб діяльність підприємства була конкурентоспроможною і економічно ефективною, а це в свою чергу, пов'язано з розробкою раціональної економічної політики на підприємстві.

Менеджмент підприємства, розробляючи стратегію і тактику, повинен передбачити і забезпечити його економічне зростання. У цьому сенсі важливо мати відповідний економічний інструментарій щодо оцінки розвитку підприємства та до оцінки якості фінансового результату.

Основний розділ. В економічній науці широко використовуються певні правила щодо такої оцінки, а саме фінансове і економічне правила.

Золоте правило фінансування визначає умови ефективної фінансової діяльності підприємства, напрями раціонального управління його фінансами, вимоги до формування сукупності елементів активів і пасивів та шляхи оптимізації грошових потоків. Зміст золотого правила фінансування, з одного боку розкривається через формування оптимальних пропорцій в системі балансу підприємства [4, 9, 10], а з іншого – через забезпечення узгодженості (конгруентності) строків, на які мобілізуються фінансові ресурси, зі строками, на які вони вкладаються в активи підприємства [1]. Вважаємо, що трактування даного правила у єдності цих двох аспектів є більш комплексним і ґрунтовним, ніж характеристика фінансової діяльності підприємства окремо за кожною з цих позицій.

Важливою стороною будь-якого правила, а тим більше фінансового або економічного, є не тільки його якісна характеристика, а і кількісна оцінка його змісту. Кількісна оцінка, що покладена в основу фінансового або економічного правила представляє собою гармонійну єдність сукупності критеріїв і показників.

В спрощеному варіанті сутність золотого правила фінансування можливо представити наступним чином:

– умова ліквідності балансу:

$$A_1 \geq I_1; A_2 \geq I_2; A_3 \geq I_3; A_4 \leq I_4, \quad (1)$$

– умова конгруентності строків:

$$t_{i \cdot \delta \cdot \delta} \geq t_{ae \cdot \delta \cdot ij}, \quad (2)$$

де A_1 – абсолютно ліквідні активи (готівка і короткострокові фінансові інвестиції);

A_2 – швидколіквідні активи (поточна дебіторська заборгованість, векселі отримані);

A_3 – повільноліквідні активи (запаси сировини, матеріалів, готова продукція, незавершене виробництво тощо);

A_4 – важколіквідні активи (основні засоби, довгострокові фінансові вкладення, незавершене будівництво тощо);

P_1 – найбільш термінові зобов'язання (кредиторська заборгованість і кредити банку, терміни повернення яких настали);

P_2 – середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банків);

P_3 – довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банків);

P_4 – власний капітал;

$t_{i \cdot \delta \cdot \delta}$ – період, на який мобілізується фінансовий ресурс i -го виду;

$t_{ae \cdot \delta \cdot ij}$ – період, на який вкладається i -й фінансовий ресурс в актив j -го виду на підприємстві.

Таке поєднання двох критеріїв [економічних умов (1) і (2)] більш ґрунтовно і всебічно характеризує сутність і механізм дії золотого правила фінансування підприємства.

Важливою особливістю даного удосконаленого правила є те, що в такому вигляді воно несе в собі, в певній мірі, ефект синергізму, бо досліджує і оцінює процес фінансування не з окремих позицій за критеріями (1) і (2), а у їх взаємозв'язку і сукупному впливу на фінансову діяльність підприємства.

Є певні зауваження і до золотого правила економіки підприємства (за назвою і сутністю).

Зміст золотого правила підприємства виражається умовою [3–5]:

$$T_I > T_A > T_A > 100 \% , \quad (3)$$

де T_{II} – темп зростання прибутку підприємства, %; T_B – темп зростання виторгу від продажу продукції (робіт, послуг), %; T_A – темп зростання сукупних активів підприємства, %.

У нерівності (3) перша її частина ($T_A > 100\%$) трактується як нарощення економічного потенціалу і масштабів діяльності підприємства, друга частина ($T_B > T_A$) – як необхідність забезпечення підвищення ефективності використання всіх наявних ресурсів підприємства; третя частина ($T_{II} > T_B$) – як відносне зниження витрат виробництва і обігу (за рахунок того, що прибуток підприємства зростає швидше від обсягу реалізації продукції і сукупного капіталу) [4, 5].

Відомий закордонний вчений Уолш К. дещо по-іншому визначає дане правило і трактує його як “золоте правило бізнесу” [11]. Уолш К. вказує, що золоте правило бізнесу неможливо переоцінити, і розуміння висновків із нього життєво необхідне для забезпечення успіху розвитку підприємства [11, с. 5]. Однак, автор дає тільки загальні підходи до розуміння даного правила і не наводить конкретні методи його економіко-математичної формалізації.

На наш погляд, золоте правило економіки підприємства повинно охоплювати економічні інтереси власників (власника) підприємства, мету і умови стратегічного і тактичного його розвитку. У якості економічних інтересів власників виступають їх особисті доходи і ринкова вартість підприємства. Стратегія економічного розвитку підприємства полягає в тому, щоб максимізувати ці величини для власників (власника), а тактика – щоб зберегти необхідне співвідношення між прибутком, виторгом і сумою активів [нерівність (3)] в поточній діяльності підприємства.

Виходячи з цього, нами пропонується представляти зміст золотого правила економіки наступною сукупністю умов:

$$1) T_{DAI} > 100\%, T_{AE} > 100\% \text{ або } T_{DAI} > T_{AE} > 100\%; \quad (4)$$

$$2) T_I > T_A > 100\%. \quad (5)$$

Важливо при цьому відзначити, що рівень якості фінансового результату підприємства є основою формування рівня якості власного капіталу підприємства, а останній, в свою чергу, формує якість ринкової вартості підприємства (рис. 1).

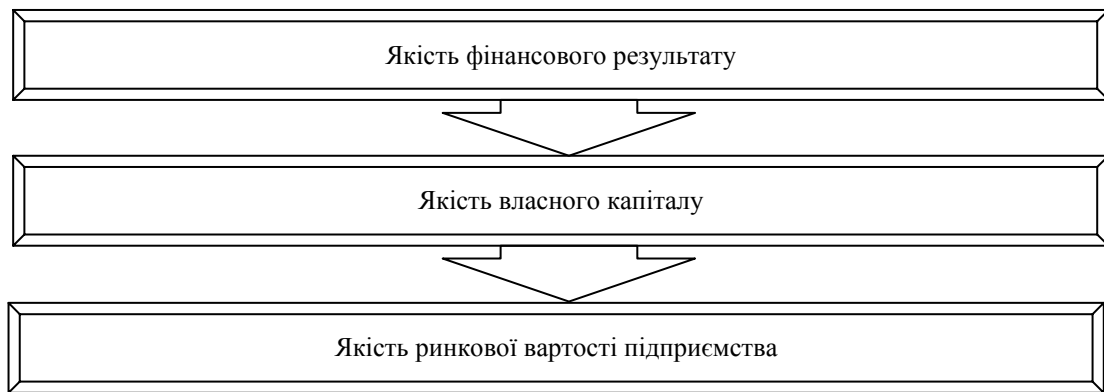

Рис. 1. Етапи якісного формування власного капіталу та ринкової вартості підприємства

Отже, аналізуючи формулу (5), підкреслимо, що при збільшенні якості прибутку збільшується якість власного капіталу через співвідношення темпу зростання прибутку підприємства до темпу зростання сукупних активів підприємства T_{II}/T_A . Це співвідношення модифіковано відображає показник розрахунку якості прибутку з урахуванням рівня рентабельності підприємства. При варіанті, коли наведене співвідношення більше одиниці маємо позитивне значення показника якості прибутку.

Золоте правило економіки підприємства опосередковано характеризує якісні чинники розвитку підприємства і за своїм змістом забезпечує саме таку направленість його діяльності. Тому дуже важливо в межах даного правила через певну сукупність показників розкрити більш конкретно зміст якісного економічного розвитку підприємства. Одним із таких показників, є показник якості прибутку підприємства, представлений нами в роботах [12, 13].

Умова, коли $T_I > T_A > 100\%$ опосередковано характеризує якісні чинники при формуванні прибутку підприємства, а сама наявність якісного прибутку є основою формування якісної складової власного капіталу підприємства і його ринкової вартості, що відображено в нерівностях (4) і (5). Така оцінка власного капіталу підприємства є важливою ознакою ефективного планування його величини, коли пріоритетом постають якісні напрямки розвитку підприємства.

При цьому важливо відобразити схему оцінки якості фінансового результату підприємства з позиції врахування впливу зовнішніх і внутрішніх чинників (рис. 2).

Рекомендований нами підхід до удосконалення золотого правила економіки підприємства дозволяє більш системно розкрити його сутність, врахувати головну мету економічного розвитку підприємства, інтереси власників і більш конкретно ув'язати поточну діяльність підприємства з його стратегією.

Рис. 2. Схема оцінки якості фінансового результату підприємства з позиції врахування впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на результати діяльності підприємства

Висновки. Запропоновані в роботі теоретико-методичні підходи щодо удосконалення оцінки розвитку підприємства та оцінки якості фінансового результату дозволяють більш системно і ґрунтовно розкривати сутність золотого правила економіки підприємства і враховувати при цьому окремі (або у сукупності) специфічні особливості його розвитку, наприклад, умови і специфіку фінансової діяльності підприємства.

Література

1. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
2. Wohe G., Bilstein I. Grundzuge der Unternehmensfinanzierung. 8, uberarb. Aufl. – Munchen: Vahlen, 1998.
3. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник. – К.: Центр навч. л-ри, 2002. – 360 с.
4. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
5. Ковалёв В.В. Финансовый анализ. Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. – М.: Финансы и статистика, 1997. – 512 с.
6. Магланерідзе А.С., Коровіна З.П., Гізабуліна О.М. Фінансовий аналіз: навч. посібник. – Макіївка: МЕРІ, 2007. – 250 с.
7. Пономаренко В.С., Тридід О.М., Кизим М.О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи. – Х.: Інжек, 2003. – 328 с.
8. Світлична В.Ю. Необхідність удосконалення методів оцінки фінансового стану житлово-комунальних підприємств // Коммунальное хозяйство. – К.: Техника, 2005. – № 56. – С. 31–35.
9. Бригхэм Ю., Эрхард М. Финансовый менеджмент: 10-е изд. – СПб.: Питер, 2009. – 960 с.
10. Ван Хорн Д., Вахович мл. Д. Основы финансового менеджмента. 12-е изд. – М.: Вильямс, 2007. – 1232 с.
11. Уолш Кьяран. Ключевые показатели менеджмента: полное руководство по работе с критическими числами, управляющими вашим бизнесом / Пер. с англ. – 4-е изд. – К.: Companion Group, 2008. – 400 с.
12. Турило А.М., Зінченко О.А. Показники та критерії оцінки якості прибутку на стадії його формування в системі менеджменту підприємства. – К.: Фінанси України. – № 10. – 2008. – С. 106–115.
13. Турило А.М., Зінченко О.А. Методологічні питання щодо визначення і оцінки якості прибутку підприємства // Економіка і регіон, 2007. – № 4 (15). – С. 104–106.